

At vidne i retten

Selv om sommeren for alvor har holdt sit indtog i det danske, arbejder domstolene stadig. I gamle dage holdt man "retsferie" i juli måned, men nu søger man at holde det hele i gang året rundt. Der gennemføres retssager, og hertil indkaldes vidner, som parterne tænker kan oplyse sagerne.

I civile retssager vil man typisk – fra den af parterne, som ønsker at høre en som vidne – være orienteret om, at man skal i Retten for at afgive forklaring.

Her vil jeg skrive lidt om, hvordan det foregår, når man indkaldes til at afgive vidneforklaring i en straffesag.

I straffesager skal anklagemyndigheden *bevise*, at en person (tiltalte) har gjort sig skyldig i noget strafbart. Det kan gøres ved dokumentbeviser, lyd- eller billedoptagelser mm. Meget ofte er "beviset" dog vidneforklaringer fra dem, der har overværet voldsepisoden, røveriet, trafikuheldet eller hvad sagen nu handler om.

Sådanne vidner indkaldes til Retten til at møde ved en bestemt retssal på en fastsat ugedag og til et bestemt klokkeslæt. I straffesager er det politiet, der "forkynder" vidneindkaldelsen. "Forkyndelse" lyder umiddelbart lidt missionerende, men her betyder det, at indkaldelsen afleveres til den, der indkaldes som vidne – eller til et medlem af husstanden eller andre, der kan formodes at videregive indkaldelsen til rette vedkommende. Der er en række regler for, hvem der lovligt kan forkyndes for.

Politiet har brugt megen tid på at forkynde sådanne indkaldelser, og der er nylig indført regler om, at forkyndelse nu også kan ske telefonisk. Så vidt jeg er orienteret, er Retten i Holbæk endnu ikke begyndt på sådanne telefoniske indkaldelser (lidt ferietid er det jo), men det bliver spændende at se, hvordan det fungerer. Det kan nok spare nogen for en forskrækkelse ved at se en politibil uden for døren – nogle tror, at deres nærmeste har været udsat for en ulykke eller andet, og så handler det bare om, at man skal i Retten for at fortælle om en hændelse, som man overværede sidste år ...

Når indkaldelsen er lovligt forkyndt, har vidnet *pligt* til at møde. Møder vidnet ikke, kan han/hun blive pålagt en bøde og/eller blive afhentet af politiet. Man skal møde – også selv om man intet husker fra episoden eller ikke mener at kunne fortælle noget interessant om, hvad der skete.

Når man møder i Retten, vil der typisk sidde tre dommere ved podiet foran én, når man sidder ved bordet i midten af retssalen for at afgive sin forklaring. Dommeren i midten er den "rigtige" dommer, der sikrer sig vidnets identitet og oplyser vidnet om, at man skal tale sandt og kan blive straffet med fængsel, hvis man lyver i

Retten. På hver side af dommeren sidder en lægdommer- en borger, der er med til at dømme i sagen på lige fod med dommeren. Lægdommere udpeges for fire år ad gangen blandt borgere, der melder sig som interesserede.

På vidnets højre side sidder anklageren. Anklageren er repræsentanten for politiet/samfundet, der vil søge at bevise, at den tiltalte er skyldig i den anklage, der er rejst. Det er anklageren, der først afhører de vidner, som anklageren har ønsket indkaldt til at afgive vidneforklaring. Det går ikke så hedt for sig, som vi ser det i amerikanske film – i Danmark skal anklageren (og forsvareren, når det bliver hans/hendes tur) spørge pænt og ordentligt, og vidner skal så vidt muligt have lejlighed til at udtale sig i sammenhæng. Hvis vidnet forklarer anderledes, end politiet oprindeligt har noteret i deres rapporter, spørges nærmere ind til det for at afklare, om politimanden har misforstået noget, eller om vidnet måske husker mere, når der læses op fra, hvad der tidligere blev noteret.

Når anklageren har stillet sine spørgsmål, har forsvareren også lov at spørge, og måske har dommerne også spørgsmål.

De fleste optræder kun få gange i deres liv i Retten og er naturligt nervøse, når de sidder i "den varme stol". Så selv om det ikke er amerikanske tilstande, kan man godt føle sig grillt, når man udspørges nøje. Retten i Holbæk fik for et års tid siden ny retsbygning, der gør, hvad den kan for at modvirke grill-fornemmelsen: Der er effektiv aircondition, der tenderer nedfrysning, når temperaturen udenfor er høj; gardiner, der automatisk nedrulles i solskin, og elektrisk lys, der justeres automatisk. Den sidste del er jeg ikke helt blevet klog på – af og til dæmpes lyset drastisk uden påviselig årsag, men dommeren kan så tænde lys på en ganske ordinær kontakt.

Vidneforklaringer optages for det meste på lydfiler. Det sparer rettens personale for en del tid, når man ikke nedskriver vidneforklaringer i straffesager, hvor dommen ikke ankes, og det sparer tid i Retten, at forklaringer ikke skal dikteres eller oplæses, mens vidnet hører det.

Når vidnet har svaret (eller prøvet at svare, for man kan jo kun fortælle om det, som man har set/hørt og kan huske), kan vidnet vælge at forlade Retten eller blive i retssalen for at høre sagen til ende. Vidnet har ret til vidnegodtgørelse – 80 kr. eller erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, samt befordringsgodtgørelse. Med vidneindkaldelsen følger en blanket, hvor man kan angive navn, kontonr. osv., og denne blanket afleveres i udfyldt stand ved Rettens ekspedition, når man har afgivet forklaring, hvorefter vidnegodtgørelsen indsættes på vidnets Nem-konto.

Og så har man har man ikke længere titel af "vidne" – man kan forlade retsbygningen og vandre ud for at nyde den danske sommer. Man kan bryste sig af, at man har opfyldt sin vidnepligt og har ydet sit bidrag til opretholdelse af vores samfundsorden og retssystem.